ब्राह्मण्यान्ब्रह्मवीर्य्येण ऋतोः प्रथमवासरे।
कुत्सितश्चोदरे जातः कूदरस्तेन कीर्त्तितः॥
तदंशौचं विप्रतुल्यं पतित ऋतुदोषतः।
सद्यः कोटिकसंसर्गादधमो जगतीतले॥
क्षत्रवीर्य्येण वैश्यायान्ऋतोः प्रथमवासरे।
जातः पुत्रो महादस्युर्बलवांश्च धनुर्द्धरः॥
चकार वागतीतश्च क्षत्रियो वारितस्तया।
तेन जात्या स पुत्रश्च वागतीतः प्रकीर्त्तितः॥
क्षत्रवीर्य्येण शूद्रायान्ऋतुदोषेण पापतः।
बलवन्तो दुरन्ताश्च बभूवुर्म्लेच्छजातयः॥
अविद्धकर्णाः क्रूराश्च निर्भया रणदुर्जयाः।
शौचाचारविहीनाश्च दुर्हर्षा धर्म्मवर्ज्जिताः॥
म्लेच्छात् कुविन्दकन्यायां जोलाजातिर्बभूव ह।
जोलात् कुविन्दकन्यायां शराकः परिकीर्त्तितः॥
वर्णसङ्करदोषेण बहवश्च शठजातयः।
तासां नामानि संख्याश्च को वा वक्तुं द्विजोत्तमः॥
वैद्योऽश्विनीकुमारेण जातश्च विप्रयोषिति।
वैश्यवीर्य्येण शूद्रायां बभूवुर्म्लेच्छयो जनाः॥
ते च ग्राम्यगुणज्ञाश्च मन्त्रौषधिपरायणाः।
तेभ्यश्च जाताः शूद्रायां ते चालयाह्वयो भुवि॥"

इति ब्रह्मवैवर्त्ते ब्रह्मखण्डे १० अध्यायः॥*॥

अपि च।

"अयं द्विजैर्हि विद्वद्भिः पशुधर्म्मो विगर्हितः।
मनुष्याणामपि प्रोक्तो वेणे राज्यं प्रशासति॥
स महीमखिलां भुञ्जन् राजर्षिप्रवरः पुरा।
वर्णानां सङ्करं चक्रे कामोपहतचेतसः॥
ततः प्रभृति यो मोहात् प्रमीतपतिकां स्त्रियम्।
नियोजयत्यपत्यार्थे तं विगर्हन्ति साधवः॥*॥
ब्राह्मणः क्षत्रियो वैश्यस्त्रयो वर्णा द्विजातयः।
चतुर्थ एकजातिस्तु शूद्रो नास्ति तु पञ्चमः॥
सर्व्ववर्णेषु तुल्यासु पत्नीष्वक्षतयोनिषु।
आनुलोम्येन सम्भूता जात्या ज्ञेयास्त एव ते॥
स्त्रीष्वनन्तरजातासु द्विजैरुत्पादितान् सुतान्।
सदृशानेव तानाहुर्मातृदोषविगर्हितान्॥
अनन्तरासु जातानां विधिरेष सनातनः।
द्व्येकान्तरासु जातानां धर्म्मे विद्यादसुं विधिम्॥
ब्राह्मणात् वैश्यकन्यायामम्बष्ठो नाम जायते।
निषादः शूद्रकन्यायां यः पारशव उच्यते॥
क्षत्रियाच्छूद्रकन्यायां क्रूराचारविहारवान्।
उग्रशूद्रवपुर्नृणुग्रो नाम प्रजायते॥
विप्रस्य त्रिषु वर्णेषु नृपतेर्वैश्यशूद्रयोः।
वैश्यस्य वर्णे चैकस्मिन् षडेतेऽपसदाः स्मृताः॥*॥
क्षत्रियादिप्रकन्यायां कृतो भवति जातितः।
वैश्याभ्यामगधवैदेहौ राजविप्राङ्गनासुतौ॥
शूद्रादायोगवः क्षत्ता चण्डालश्चाधमो नृणाम्।
वैश्यराजन्यविप्रासु जायन्ते वर्णसङ्कराः॥
एकान्तरे त्वानुलोम्यादम्बष्ठोग्रौ यथा स्मृतौ।
क्षत्तृवैदेहकौ तद्वत् प्रातिलोम्येऽपि जन्मनि॥*॥
अन्ये येऽनन्तरस्त्रीजाः क्रमेणोक्ता द्विजन्मनाम्।
तानन्तरनामस्तु मातृदोषात् प्रचक्षते॥
ब्राह्मणादुग्रकन्यायामाहितो नाम जायते।
आभीरोऽम्बष्ठकन्यायामायोगव्यान्तु धिग्वणः॥
आयोगव्यश्च क्षत्ता च चण्डालश्चाधमो नृणाम्।
प्रातिलोम्येन जायन्ते शूद्रादपसदास्त्रयः॥
वैश्याभ्यामगधवैदेहौ क्षत्रियात् सूत एव तु।
प्रतीपमेते जायन्ते परेऽप्यपसदास्त्रयः॥
जातो निषादाच्छूद्रायां जात्या भवति पुक्कसः।
शूद्राज्जातो निषादात्तु स वै कुक्कुटकः स्मृतः॥
क्षत्तुर्जातस्तथोग्रायां श्वपाक इति कीर्त्त्यते।
वैदेहकेन त्वम्बष्ठ्यासुत्पन्नो वेण उच्यते॥
द्विजातयः सवर्णासु जनयन्त्यव्रतांस्तु यान्।
तान् सावित्रीपरिभ्रष्टान् व्रात्या इति विनिर्द्दिशेत्॥
व्रात्यात्तु जायते विप्रात् पापात्मा भूर्जकण्टकः।
आवन्त्यवाटधानौ च पुष्पधः शैख एव च॥
झल्लो मल्लश्च राजन्यात् व्रात्यान्निच्छिविरेव च।
नटश्च करणश्चैव खश्यो द्रविड़ एव च॥
वैश्यात्तु जायते व्रात्यात् सुधन्वाचार्य्य एव च।
कारुषश्च विजन्मा च मैत्रः सात्वत एव च॥
अभिचारेण वर्णानामवेद्यावेदनेन च।
स्वकर्म्मत्याग त्यागेन जायन्ते वर्णसङ्कराः॥*॥
सङ्कीर्णयोनयो ये तु प्रतिलोमानुलोमजाः।
अन्योन्यव्यतिषक्ताश्च तान् प्रवक्ष्याम्यशेषतः॥
सूतो वैदेहकश्चैव चण्डालश्च नराधमः।
मागधः क्षत्तृजातिश्च तथायोगव एव च॥
एते षट् सदृशान् वर्णान् जनयन्ति स्वयोनिषु।
माहात्म्यात् प्रसूयन्ते प्रवरासु च योनिषु॥
यथा त्रयाणां वर्णानां द्वयोरात्मस्य जायते।
आनन्तर्य्यात् स्वयोन्यान्तु तथा बाह्येष्वपि क्रमात्॥
ते त्वपि बाह्यान् सवर्णं ततोऽप्यधिकदूषितान्।
परस्परस्य दारेषु जनयन्ति विगर्हितान्॥*॥
यथैव शूद्रो ब्राह्मण्यां बाह्यं जन्तुं प्रसूयते।
तथा बाह्यतरं बाह्यश्चातुर्वर्णे प्रसूयते॥
प्रतिकूलं वर्णमाना बाह्याबाह्यतरान् पुनः।
हीना हीनान् प्रसूयन्ते वर्णान् पञ्चदशैव तु॥
प्रसाधनोपचारज्ञमदासं दासजीवनम्।
सैरिन्ध्रं वागुरावृत्तिं सूतं दस्युरयोगवे॥
मैत्रेयकन्तु वैदेहो माधूकं संप्रसूयते।
नृणं प्रशंसत्यजसं यो वण्टाताडोऽश्वोदये॥
निषादो मार्गवं सूतं दासं नौकर्म्मजीविनम्।
कैवर्त्तमिति यं प्राहुरार्य्यावर्त्तनिवासिनः॥
सूतवच्चाभृतसु नारीषु गर्हितानाप्रजासु च॥
अवन्त्यायोगवीष्वेते जातिहीनाः पृथक्चयः॥
कारावरो निषादात्तु चर्म्मकारः प्रसूयते।
वैदेहकादन्ध्रमेदौ बहिर्ग्रामप्रतिश्रयौ॥
चण्डालात् पाण्डुसोपाकक्षत्तारश्चर्म्मकारवान्।
आहिण्डिको निषादेन वैदेहाम्बेव जायते॥
चण्डालेन तु सोपाको मूलव्यसनवृत्तिमान्।
पुक्कस्यां जायते पापः सदा सज्जनगर्हितः॥
निषादस्त्री तु चण्डालात् पुत्रमन्त्यावसायिनम्।
श्मशानगोचरं सूते बाह्यानामपि गर्हितम्॥
सङ्करे जातयस्त्वेताः पिण्डमात्रप्रदर्शिताः।
प्रच्छन्ना वा प्रकाशा वा वेदितव्याः स्वकर्म्मभिः॥
स्वजातिजानन्तरजाः षट्सु ता द्विजधर्म्मिणः।
शूद्रास्तु सधर्म्माणः सर्व्वेऽपध्वंसजाः स्मृताः॥
तपोबीजप्रभावैस्तु ते गच्छन्ति युगे युगे।
उत्कर्षञ्चापकर्षञ्च मनुष्येष्विह जन्मतः॥
शनकैस्तु क्रियालोपादिमाः क्षत्रियजातयः।
वृषलत्वं गता लोके ब्राह्मणादर्शनेन च॥
पौण्ड्रकाश्चौड्रद्रविड़ाः काम्बोजा यवनाः शकाः।
पारदाः पह्लवाश्चीनाः किराताः दरदाः खशाः॥
मुखबाहूरुपज्जानां या लोके जातयो बहिः।
म्लेच्छवाचश्चार्य्यवाचः सर्व्वे ते दस्यवः स्मृताः॥
ये द्विजानामपसदा ये चाप्यपध्वंसजाः स्मृताः।
ते निन्दितैर्वर्त्तयेयुर्द्विजानामेव कर्म्मभिः॥*॥
सूतानामश्वसारथ्यमम्बष्ठानां चिकित्सितम्।
वैदेहकानां स्त्रीकार्य्यं मागधानां वणिक्पथः॥
मत्स्यघातो निषादानां तद्विद्याथोगवस्य च।
मेदान्ध्रपुक्कसदृगूनामारण्यपशुहिंसनम्॥
चण्डालस्य पुक्कसानान्तु विलीकोवधबन्धनम्।
धिग्वणानां चर्म्मकार्य्यं वैणानां भाण्डवादनम्॥
चैत्यद्रुमश्मशानेषु शैलेषूपवनेषु च।
वसेयुरेते विज्ञाता वर्त्तयन्तः स्वकर्म्मभिः॥*॥
चण्डालश्वपचानान्तु बहिर्ग्रामात् प्रतिश्रयः।
अपपात्राश्च कर्त्तव्या धनमेषां श्वगर्द्दभम्॥
वासांसि मृतचेलानि भिन्नभाण्डेषु भोजनम्।
कार्ष्णायसमलङ्कारः परिव्रज्या च नित्यशः॥
न तैः समयमन्विच्छेत् पुरुषो धर्म्ममाचरन्।
व्यवहारो मिथस्तेषां विवाहः सदृशैः सह॥
अन्नमेषां पराधीनं देयं स्याद्भिन्नभाजने।
रात्रौ न विचरेयुस्ते ग्रामेषु नगरेषु च॥
दिवा चरेयुः कार्य्यार्थं चिह्निता राजशासनैः।
अबान्धवं शवञ्चैव निर्हरेयुरिति स्थितिः॥
वध्यांश्च हन्युः सततं यथाशास्त्रं नृपाज्ञया।
वध्यवासांसि गृह्णीयुः शय्याश्चाभरणानि च॥
वर्त्तयेतमविज्ञातं नरं कलुषयोनिजम्।
आर्य्यरूपमिवानार्य्यं कर्म्मभिः स्वैर्विभावयेत्॥
अनार्य्यतानिष्ठुरताक्रूरतानिष्क्रियात्मताः।
पुरुषं व्यञ्जयन्तीह लोके कलुषयोनिजम्॥
पित्र्यं वा भजते शीलं मातुर्वोभयमेव वा।
न कथञ्चनदुर्योनिः प्रकृतिं स्वां नियच्छति॥
कुले सुस्थेऽपि जातस्य यस्य स्याद्योनिसङ्करः।
संश्रयत्येव तच्छीलं नरोऽल्पमपि वा बहु॥
यत्र स्वेतेऽपिविध्वंसा जायन्ते वर्णदूषकाः।
राष्ट्रिकैः सह तद्राष्ट्रं क्षिप्रमेव विनश्यति॥
ब्राह्मणार्थे गवार्थे वा देहत्यागोऽनुपस्कृतः।
स्त्रीबालाभ्युपपत्तौ च ब्राह्मणानां सिद्धिकारणम्॥
अहिंसा सत्यमस्तेयं शौचमिन्द्रियनिग्रहः।
एतं सामासिकं धर्म्मं चातुर्वर्ण्येऽब्रवीन्मनुः॥*॥
शूद्रायां ब्राह्मणाज्जातः श्रेयसा चेत् प्रजायते।
अश्रेयान् श्रेयसीं जातिं गच्छत्यासप्तमाद्युगात्॥
शूद्रो ब्राह्मणतामेति ब्राह्मणश्चेति शूद्रताम्।